

אתיקה ורציונליות של מערכות יחסים

החוג לפילוסופיה, האוניברסיטה העברית

קורס מס' 15166

סמינר, 4 נ"ז

סמסטר א' תשפ"ג, 2022/2023, יום ג' 16:30–18:15, ה' 12:30–14:15

חדר: רוח 2101

מרצה: ד"ר עודד נעמן, oded.naaman@mail.huji.ac.il

חדר: רוח 5613

שעות קבלה: שלישי 10:00–11:00, או בתיאום מראש

תיאור הקורס

למערכות היחסים שלנו תפקיד מרכזי בשיקול הדעת שלנו, בקביעת החובות שאנחנו מייחסות ומייחסים לעצמנו והציפיות שלנו מהסובבות והסובבים אותנו. למרות חשיבותן, מערכות יחסים הן לא נושא מובחן בפילוסופיה של המוסר ובאתיקה, והדיון בהן עולה בהקשרים שונים ולעתים מנותקים זה מזה. מטרת הסמינר היא לתהות על קנקן של מערכות יחסים באמצעות קריאה במאמרים עכשוויים באתיקה העוסקים במערכות יחסים מזוויות שונות. נתחיל משאלות על אודות טיבן של מערכות יחסים (מהי חברות? מה טיבה של אהבה?); נמשיך לשאלות על הניגוד שעלול להיווצר בין מערכות היחסים שלנו למחויבויות המוסריות שלנו (האם מוסרי להעדיף את טובת אהובינו ואהובותינו על פני טובתם של זרים? האם עלינו להתנער מחברה או חבר משום שהם פגומים מוסרית?); אחר-כך נבחן עמדות שרואות במערכות יחסים או באהבה בסיס למוסר (האם אשמה מעוגנת במערכות יחסים? האם המוסר הוא למעשה אהבה לכל אדם באשר הוא? האם מערכות יחסים מסבירות מהו מעמד מוסרי? האם החובה לומר אמת נקבעת על-ידי מערכות יחסים?); ונסיים בשורה של מאמרים שעוסקים בשאלות אתיות המתעוררות בתוך מערכות יחסים (שאלות על שקרים במערכות יחסים, על הקשר בין סקרנות לאהבה, ועל הקשר בין סקס, אובייקטיפיקציה ושעבוד).

מטרות

ללמוד מאחרים ואחרות ומעצמנו על התשובות לשאלות לעיל. ללמוד כיצד לקרוא מאמר פילוסופי, כיצד לדון בשאלה פילוסופית וכיצד לכתוב חיבור פילוסופי. אמנם מטרתנו היא לרכוש ידע, אבל לא נמצא תשובות חד-משמעיות לשאלות, לא נמצא את אפשרויות הקריאה והדיון הפילוסופיים ולא נכתוב חיבורים פילוסופיים מושלמים. נדע יותר משידענו ונעריך טוב יותר את הידע שחסר לנו.

כלל יסוד: טעויות ובלבול הם חומרי הגלם של השיחה הפילוסופית ולכן אין לחשוש מהם אלא לשמוח שאנחנו יכולים ויכולות לעזור זה לזה לזהות, להתיר ולהבין את שגיאותינו. נדון גם בשאלות טעונות, בעמדות שעלולות להיתפס כמקוממות או פוגעניות ובנושאים שעלולים לעורר תחושות או זיכרונות לא קלים. שיחה פילוסופית בעלת ערך מגלה לנו דברים על עצמנו ועל זולתנו. על-מנת שנרגיש בטוחות ובטוחים מספיק כדי לחשוף את תפיסות עולמנו ולהיעזר זה בזו, עלינו לכבד זה את זה תמיד וללא יוצא מן הכלל.

מטלות

א. **השתתפות בשיעור:** מטרת השיעור היא לנהל שיחה פילוסופית. לכן ההשתתפות בשיעור היא מהותית.

ציון על השתתפות יהווה 20 אחוזים מהציון הסופי.

כל סטודנטית וסטודנט ידרשו לבחור אחת משתי מטלות:

- ב. **פתיחת דיון וניהולו**: מטלה אחת היא לפתוח דיון ולנהל אותו פעם אחת במהלך הסמסטר. אפשר לפתוח דיון בשאלה על המאמר הנידון, בהתנגדות לטיעון, או בכל התייחסות אחרת שמזמינה את שאר המשתתפות והמשתתפים לשיחה. **ציון על פתיחת דיון וניהולו יהווה 20 אחוזים מהציון הסופי.**
- ג. **הרצאה קצרה**: מטלה אחרת שניתן לבחור בה היא הרצאה קצרה שבה הסטודנטית או הסטודנט יציגו מאמר מרשימת הקריאה בכיתה. אפשר להציג לבד או בזוג. ההצגה צריכה להיות קצרה, 10 עד 15 דקות לכל היותר. **ציון על הרצאה קצרה יהווה 30 אחוזים מהציון הסופי.**
- ד. **עבודת גמר או עבודת סמינר**: בתום הסמסטר יש להגיש עבודת גמר או עבודת סמינר. אורך עבודת הגמר יהיה חמישה עמודים (רווח כפול, גופן 12, בערך 1900 מילה). העבודה לא ארוכה אך עליה להיות מהודקת ולהציג טיעון סדור וברור. אציג את המטלה ואסביר כיצד לכתוב את העבודה באחד השיעורים. אורך עבודת הסמינר הוא 20 עד 25 עמודים. העבודה צריכה להציג דיון מהספרות הפילוסופית ולהציע תרומה מקורית. אפשר להיפגש עמי כדי לדון בעבודה (או בכל נושא אחר שקשור לשיעור) בכל עת (נא לתאם במייל). **מועד הגשה אחרון לעבודת הגמר: 5.2.2023** (עשרה ימים לאחר הפגישה האחרונה). **מועד אחרון להגשת עבודת סמינר: 12.3.2023** (מועד פתיחת סמסטר ב'). לר"ז להכנת עבודת סמינר יפורסם בנפרד ויכלול שתי פגישות איתי. **ציון עבודת הגמר/סמינר יהווה 60 אחוזים מהציון הסופי עבור מי שבחרו לפתוח ולנהל דיון ו-50 אחוזים מהציון הסופי עבור מי שבחרו להרצות.**

תכנית הסמינר

כל חומרי הקריאה יהיו זמינים באתר הקורס אלא אם מצוין אחרת. מאמרים המסומנים ב * הם מאמרים שאולי יוסרו מהרשימה, בהתאם לקצב ההתקדמות שלנו.

חלק א': מה הן מערכות יחסים?

חברות

1. 25.10.2022 קריאה (בכיתה, או לפני השיעור דרך המודל): מונטיין: על הידידות –
2. 27.10.2022 מונטיין, על הידידות (המשך) –
Alexander Nehamas, *On Friendship*, chapters 1+2 –
3. 1.11.2022 אין שיעור (יום הבוחר) –
4. 3.11.2022 המשך דיון במונטיין ונחמס. קריאה מומלצת: –
Bennet Helm, "Friendship": <https://plato.stanford.edu/entries/friendship> –

מערכות יחסים של אהבה

8.11.2022 .5
Susan Wolf: "The Importance of Love" –

10.11.2022 .6
Monique Wonderly, "Love and Attachment" –

חלק ב': האם מערכות יחסים מנוגדות למוסר?

פעולה מתוך אהבה לעומת פעולה מתוך חובה מוסרית

15.11.2022 .7
Michael Stocker, "The Schizophrenia of Modern Ethical Theories" –

17.11.2022 .8
Peter Railton, "Alienation, Consequentialism, and the Demands of Morality" –

22.11.2022 .9
Barbara Herman, "Other to Self: Finding Love on the Path to Moral Agency" –

24.11.2022 .10
המשך דיון בסטוקר, ריילטון והרמן. –

חולשות מוסריות של אנשים אהובים

29.11.2022 .11
*Jessica Isserow, "On Having Bad Persons as Friends" –

1.12.2022 .12
Vida Yao, "Grace and Alienation" –

משוא פנים (partiality)

6.12.2022 .13
*Simon Keller, *Partiality*, chapter 1: "Special Relationships and Special Reasons" –

8.12.2022 .14
Samuel Scheffler, "Morality and Reasonable Partiality" –

13.12.2022 .15
*Sarah Stroud, "Epistemic Partiality in Friendship" –

חלק ג': האם מערכות יחסים הן הבסיס למוסר?

מערכות יחסים ואשמה

15.12.2022 .16
T. M. Scanlon, *Moral Dimensions*, "Blame", part 1 –

17 .20.12.2022 : אין שיעור (חופש חנוכה).

18 .22.12.2022 : אין שיעור (חופש חנוכה).

19 .27.12.2022

– T. M. Scanlon, *Moral Dimensions*, “Blame”, part 2

מוסר כאהבה

20 .29.12.2022

– *David Velleman, “Love as a Moral Emotion”

21 .3.1.2023

– *Kieran Setiya, “Love and the Value of a Life”

מערכות יחסים כהסברים לרעיונות מוסריים

22 .5.1.2023

– *Agnieszka Jaworska and Julie Tannenbaum, “Person-Rearing Relationships as a Key to Higher Moral Status”

23 .10.1.2023

– Quinn White, “Honesty and Discretion”

חלק ד': אתיקה במערכות יחסים

שקרים וסקרנות במערכות יחסים

24 .12.1.2023

– Rea Langton, “Duty and Desolation”

25 .17.1.2023

– *Daniela Dover, “Curiosity and Love”

סקס ואינטימיות

26 .19.1.2023

– תומס נייגל, “סטיות מין”

– Aleksy Tararsenko-Struc, “Objectification and Domination”

27 .24.1.2023

– *Candace Vogler, “Sex and Talk”

28 .26.1.2022

סיכום